

Preventie- en handhavingsplan voor de uitvoering van de Alcoholwet

2023-2027

Maart 2023

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
LEESWIJZER	5
1. PROBLEEMANALYSE	6
1.1 DE SCHADELIJKHEID VAN ALCOHOL.....	6
1.2 ALCOHOL IN DALFSEN	6
1.3 NALEVING.....	11
1.4. INFORMATIE VAN SAMENWERKINGSPARTNERS	12
2. AMBITIE EN DOELSTELLINGEN	13
2.1. AMBITIE	13
2.2. DOELSTELLINGEN AFNAME GEBRUIK ONDER DE 18 JAAR	13
2.3. DOELSTELLINGEN VERBETERDE NALEVING	14
2.4. OVERIGE DOELSTELLINGEN	14
3. ACTIVITEITEN.....	15
3.1. REGELGEVING.....	15
3.2. TOEZICHT EN HANDHAVING	17
3.3. EDUCATIE EN COMMUNICATIE.....	20
3.4. VERBINDING PREVENTIE EN HANDHAVING	21
4. SAMENWERKING, UITVOERING EN EVALUATIE.....	22
LITERATUUR EN BRONNEN.....	23

Inleiding

De gemeente Dalfsen werkt aan een gezonde toekomst voor haar inwoners. Een gezonde leefstijl hoort daarbij en alcoholgebruik is een van de onderwerpen die daarbij aandacht verdient. In dit preventie- en handavingsplan beschrijft de gemeente Dalfsen hoe zij de komende jaren wil werken aan alcoholpreventie. In de gemeente Dalfsen wordt door veel doelgroepen meer alcohol gedronken dan in de regio of ten opzichte van landelijke cijfers. Veel mensen zijn onvoldoende bewust van de risico's van het (overmatig) gebruik van alcohol. Alcoholgebruik gaat namelijk gepaard met allerlei van fysieke, mentale en maatschappelijke problemen (Expertisecentrum Alcohol, 2020).

Er zijn verschillende instrumenten beschikbaar om het (overmatig) gebruik van alcohol aan te pakken, zoals handhaving, educatie en communicatie. Het drinken van (veel) alcohol zit ook in de cultuur van de gemeente. Dit maakt het moeilijk om verandering te krijgen in het drinkgedrag van inwoners.

Het is belangrijk om aandacht te hebben voor het alcoholgebruik van volwassenen en het voorbeeldgedrag dat zij hebben ten opzichte van jongeren. Alcoholgebruik kan een gezonde ontwikkeling in de weg zitten, daarom is het belangrijk dat jongeren de kans krijgen om in een gezonde omgeving op te groeien. Als gemeente verkennen we welke aanpak hierbij kan ondersteunen, zoals het IJslandse model of Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Hierbij is het belangrijk dat de aanpak past bij de gemeente Dalfsen.

Met dit preventie- en handavingsplan geeft de gemeente ook invulling aan een belangrijke wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet (tot 1 juli 2021 de Drank- en Horecawet, DHW).

De Alcoholwet is een bijzondere wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken regelt en onze jeugd beschermt tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid. Een van de verplichtingen die de wet oplegt is het opstellen van een preventie- en handavingsplan, met name gericht op jongeren. In het plan moeten de doelstellingen, en activiteiten op het gebied van preventie en handhaving en te behalen resultaten beschreven worden.

Gemeente Dalfsen heeft ervoor gekozen om de doelstellingen en ambities in dit plan op te nemen en de activiteiten in algemene zin te beschrijven. Alcoholgebruik is een belangrijk aandachtspunt op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Waarbij een duidelijke verbinding is te vinden met thema's als roken, middelengebruik en gezondheid. Vanuit de partners op het gebied van preventie en specifiek alcoholgebruik, wordt aangegeven dat het belangrijk is om deze onderwerpen in samenhang te adresseren. Daarom wordt in het uitvoeringsplan van het preventiebeleid de activiteiten ten aanzien van alcohol opgenomen.

Nationaal Preventieakkoord Alcohol

In het preventie- en handavingsplan sluit de gemeente zoveel als mogelijk aan op de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord (2018). In dit akkoord is preventie van problematisch alcoholgebruik een van de drie speerpunten, naast preventie van roken en overgewicht. Het doel is het terugdringen van problematisch alcoholgebruik in 2040.

Definitie Problematisch alcoholgebruik

Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig bingedrinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

Voor jongeren onder de 18 jaar zijn specifieke doelstellingen opgenomen. Zo moet het aantal 12 tot 16 jarigen dat ooit gedronken heeft afnemen van 45% naar 25% in 2040 (Nationaal Preventieakkoord, 2020). Uiteindelijk is het doel om te komen tot 0% alcoholgebruik onder de 18 jaar en een naleving van de leeftijdsgrens door verstrekkers van 100%. De gemeente levert met haar maatschappelijke partners en inwoners haar bijdrage aan het realiseren van deze doelstellingen.

Daarnaast is alcohol een onderwerp in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Voor oktober 2023 wordt hiervoor een integraal plan opgesteld, waarin aandacht is voor interventies op het gebied van alcohol en middelengebruik. Ook in het Lokaal Akkoord 'Een Kernegezond Dalfsen' is alcohol een thema waarop lokale organisaties initiatieven kunnen indienen.

De Alcoholwet beperkt beschikbaarheid en regelt een verantwoorde verstrekking

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is één van de meest effectieve maatregelen om alcoholgebruik te verminderen en de daaraan gerelateerde schade te voorkomen (Babor e.a., 2010; Burton e.a., 2017). De [Alcoholwet](#) is een wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken en daarmee de beschikbaarheid van alcohol reguleert. Daarnaast richt de Alcoholwet zich op verantwoorde verstrekking.

De Alcoholwet heeft als doel om schadelijke gevolgen van alcoholgebruik tegen te gaan en alcohol gerelateerde overlast terug te dringen. De wet valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en is daarmee primair een gezondheidswet. Het toezicht op de naleving van de Alcoholwet is sinds 2013 decentraal belegd en daarmee de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Samen werken aan het preventie- en handavingsplan

Dit preventie- en handavingsplan is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende partners binnen de domeinen gezondheid en veiligheid: GGD, verslavingspreventie, politie, onderwijs, jongerenwerk, sportorganisaties. De gemeente heeft een coördinerende en deels uitvoerende rol.

De preventie op het gebied van alcohol vormt onderdeel van de uitvoering van het Preventiebeleid Dalfsen Vitaal en Veerkrachtig (September 2021). Hierin wordt aandacht besteed aan alcohol in samenhang met andere gezondheidsthema's, zoals middelengebruik en roken. Er zal jaarlijks een overleg zijn met de stakeholders en er wordt aangesloten bij andere overleggen die betrekking hebben op dit thema. In deze overleggen wordt de uitvoering voor het betreffende jaar vastgesteld, de uitvoering gemonitord en de evaluatieresultaten van dat jaar besproken en geduid. In dit stakeholderoverleg zijn vertegenwoordigers van de gemeente, GGD, de preventieafdeling van de instelling voor verslavingszorg, politie en het onderwijs aanwezig.

Aansluiting op andere beleidsterreinen

Dit preventie- en handavingsplan staat niet op zichzelf. Het sluit aan op landelijk beleid zoals neergelegd in het Nationaal Preventieakkoord en het raakt aan verschillende andere gemeentelijke taken en beleidsterreinen. Zowel in de beleidsvorming als in de uitvoering wordt daarom afstemming gezocht met onder meer het lokale sport- en preventieakkoord, horeca- en evenementenbeleid, en het beleid voor jeugd en wmo. De meeste raakvlakken zijn er met het Beleidsplan Preventiebeleid Dalfsen vitaal en veerkrachtig (september 2021). Hierin staat dat we ondersteunen bij gezond leven, zoals op de thema's alcohol en voeding.

Leeswijzer

Dit plan begon met een korte introductie. Deze wordt gevolgd door een probleemanalyse in hoofdstuk 1. In hoofdstuk 2 zijn op basis daarvan de ambitie en doelstellingen van de gemeente geformuleerd en in hoofdstuk 3 staan de activiteiten beschreven die moeten bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen. Hoofdstuk 4 gaat tenslotte in op samenwerking en evaluatie.

Verklaring van begrippen

- **Problematisch alcoholgebruik:** al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig bingedrinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.
- **Bingedrinken:** minstens één keer per maand ten minste vijf glazen alcohol drinken bij één gelegenheid.
- **Zwaar drinken:** minstens één keer per week ten minste vier glazen (vrouwen) of zes glazen (mannen) alcohol op één dag drinken.
- **Overmatig drinken:** het drinken van meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen).

1. Probleemanalyse

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken met betrekking tot alcoholgebruik onder jongeren. Door te werken op basis van cijfermatige en andere data over gebruik en naleving van de wet- en regelgeving kan de gemeente mensen en middelen beter doelmatig inzetten.

1.1 De schadelijkheid van alcohol

Het is niet zonder reden dat de gemeente haar inwoners wil beschermen tegen de schadelijke gevolgen van alcohol. Er is steeds meer kennis over deze schadelijkheid. Deze kennis is nog niet bij iedereen goed bekend (Schouten e.a., 2020). Alcoholgebruik gaat gepaard met tal van fysieke, mentale en maatschappelijke problemen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). De mate van schade is grotendeels dosisgerelateerd: hoe meer alcohol, hoe meer schade. Er is eigenlijk geen veilige ondergrens. Licht en matig alcoholgebruik worden al in verband gebracht met onder meer hartritmestoornissen en diverse soorten kanker. Zwaar drinken is gerelateerd aan een hoger risico op acute schade door alcohol, zoals alcoholvergiftiging en verkeersongevallen, en geeft een verhoogde kans op hersenschade. Overmatig drinken brengt bovendien een grotere kans op verslaving en op schade aan de organen met zich mee. Naast lichamelijk gevolgen heeft alcoholgebruik invloed op het psychisch functioneren; depressie, angstklachten en suïcide zijn gerelateerd aan regelmatig dronken zijn en/of aan problematisch alcoholgebruik. Huiselijk geweld, agressie, uitgaansgeweld en vandalisme worden vaak onder invloed van alcohol gepleegd. In gezinnen waar alcoholgebruik door de ouders problematisch is, worden de problemen vaak van generatie op generatie doorgegeven.

Voor jongeren zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling (die tot het 24^e jaar doorloopt) en een grotere kans op verslavingsproblemen. Agressief, sociaal en delinquent gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdgenoten. Bij jongvolwassenen kunnen (de gevolgen van) alcoholgebruik verder leiden tot kort- en langdurig verzuim, studievertraging, afname van de studieprestaties en studie-uitval.

1.2 Alcoholgebruik in Dalfsen

In deze paragraaf schetsen we aan de hand van cijfers en andere informatie een beeld van het alcoholgebruik onder verschillende doelgroepen, de problemen die daarmee samenhangen en de naleving van de alcoholwetgeving.

Daarbij zoomen we zo veel mogelijk in op Dalfsen, waar dat niet mogelijk is kijken we naar landelijke of regionale informatie.

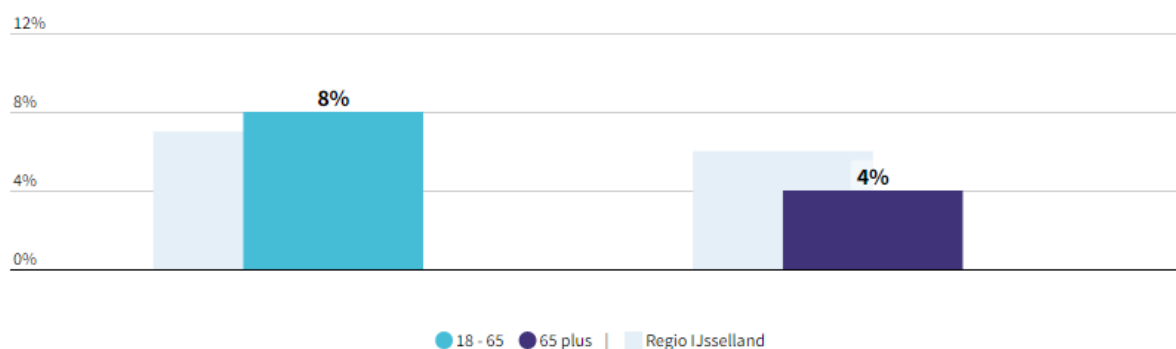
1.2.1 Alcoholgebruik onder volwassenen in Dalfsen

Landelijk gezien is het percentage overmatige drinkers gedaald van 9,9% in 2014 naar 8,5% in 2019 en is in 2020 verder gedaald naar 6,9%. In 2021 was niet langer sprake van een daling.

In de gemeente Dalfsen was het percentage overmatige drinkers voor volwassenen 7% en is daarmee in lijn met de landelijke cijfers. Het percentage ouderen dat drinkt ligt lager dan de regio, terwijl het percentage volwassenen (18-65) hoger ligt.

Overmatige drinker (dwz meer dan 21 (m) of 14 (v) glazen pw) 18 - 65

Dalfsen

Bron: Gezondheidsmonitor GGD | 2020

In de factsheet gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020 zijn de volgende gegevens opgenomen.

Percentage alcohol gebruik in de gemeente Dalfsen

	Gemeente Dalfsen	Regio IJsselland	Dalfsen	Nieuwleusen	Lemelerveld	18-64	65 jaar en ouder
Drinker (afgelopen 12 maanden)	83	81	83	81	86	86	74
Zware drinker: minstens 1x per week 6 (m) dan wel 4 (v) glazen of meer per dag	10	9	8	8	4	12	5
Overmatige drinker: meer dan 14 (m) of 7 (v) glazen per week	18	17	18	17	22	20	12

1.2.2 Alcoholgebruik onder jongvolwassenen

Er zijn verschillende onderzoeken die informatie geven over het drinkgedrag van jongvolwassenen of van subgroepen daarbinnen:

- Gekeken naar de totale volwassen bevolking valt op dat schadelijk gebruik van alcohol het meest voorkomt in de leeftijdsgroep 20-29 jaar (NDM, 2022, peiljaar 2020).
- De meerderheid van de mbo- en hbo-studenten drinkt en ruim 70 procent doet dat regelmatig (van Dorsselaer e.a., 2020). Van degenen die drinken, drinkt 19 procent gemiddeld meer dan 10 glazen alcohol op een weekenddag. De 17-jarigen op het mbo drinken meer dan hun leeftijdgenoten op het hbo of voortgezet onderwijs.
- Jongvolwassenen die regelmatig uitgaan drinken op een uitgaansavond ruim 12 glazen, terwijl zij op andere dagen dat zij alcohol drinken zo'n drie glazen consumeren (bijna drie glazen) (Monshouwer e.a, 2021).
- Een kwalitatief onderzoek onder plattelandsjongeren geeft inzicht in hun kennis, houding en gedrag met betrekking tot alcohol (Paternotte & Prooij, 2019). Hoewel de jongeren overmatig lijken te drinken, zien zij dit zelf niet als een probleem. Zij hebben een positieve houding ten opzichte van alcohol mede omdat drinken in hun omgeving als normaal wordt gezien. Hun kennis over de schadelijkheid van alcohol is beperkt.

Dit laatste punt is van toepassing voor de gemeente Dalfsen, bijvoorbeeld de keten waarin (veel) gedronken wordt door jongeren.

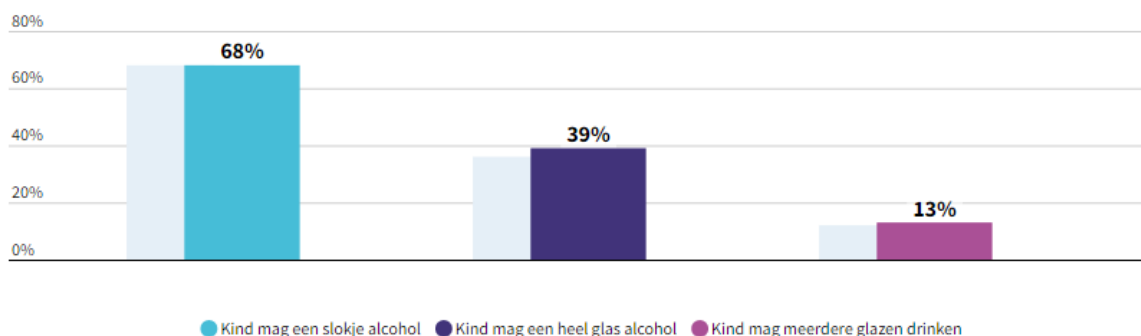
1.2.3 Ouders

Ouders zijn soms nog toegeeflijk met betrekking tot alcoholgebruik door hun kinderen. Zo krijgt een kwart van de 12 tot 16-jarige scholieren die wel eens drinken, alcohol van hun ouders (Rombouts e.a., 2020). Dat aantal is niet gedaald sinds 2016. Maar er zijn meer ouders die hun rol oppakken. Driekwart van de ouders heeft in 2015 expliciet als regel dat hun minderjarige kind niet mag drinken; in 2007 was dat nog 50% (van Dorsselaer e.a., 2016). Ouders die zelf veel drinken, zijn toleranter ten aanzien van alcoholgebruik bij hun kinderen. Hoewel de invloed van peers (leeftijdgenoten, vrienden) op het gedrag toeneemt met de leeftijd, blijven ouders invloed houden op het drinkgedrag van hun opgroeiende kind (Engels e.a., 2013) bijvoorbeeld via hun houding ten opzichte van alcohol of door de afspraken die zij met hun kind maken.

Opvoeding over alcohol

- 33% van de ouders drinkt bewust helemaal geen alcohol in het bijzijn van hun kind, 20% houdt hier geen rekening mee.
- 39% van de ouders van de kinderen van 4-12 jaar vindt het goed dat hun kind onder de 18 jaar een heel glas alcohol drinkt.

Ouders die hun kind onder de 18 jaar laten drinken

Bron: Kindmonitor 2021

Afspraken

74% van de ouders van de kinderen van 4 tot 12 jaar heeft geen afspraken gemaakt over het gebruik van alcohol. Ouders met kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar hebben vaker afspraken gemaakt over alcoholgebruik (43%) dan ouders met kinderen tussen de 4 en 8 jaar (10%).

1.2.4 Alcoholgebruik scholieren

Het alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Dalfsen wordt elke vier jaar gepeild met de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd van GGD IJsselland. De GGD voert de Gezondheidsmonitor Jeugd uit onder jongeren in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs. Hierin zitten voornamelijk jongeren in de leeftijd 13-14 jaar en 15-16 jaar. De recentste cijfers voor de gemeente Dalfsen komen uit de corona gezondheidsmonitor jeugd 2021.

Het alcoholgebruik onder jongeren in onze gemeente wordt gemeten aan de hand van de vierjaarlijks GGD Gezondheidsmonitor Jeugd. De monitor geeft inzicht in onder meer leeftijd, schooltype, frequentie van gebruik, dronkenschap, wijze van verkrijgen van alcohol en de rol van ouders. Uit de laatste GGD monitor (2021) bleek dat jongeren in de gemeente Dalfsen veel meer alcohol drinken dan jongeren uit de regio. In vergelijking met 2019 is het alcohol gebruik onder jongeren sterk toegenomen.

In 2021 hebben meer jongeren (40%) de afgelopen 4 weken alcohol gedronken dan in 2019 (30%). Ook hebben meer jongeren (29%) aan binge drinken gedaan dan 2019 (21%).

Binge Drinken

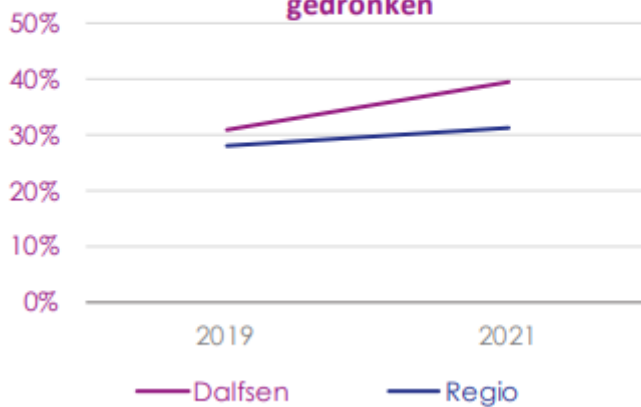
- minstens één keer per maand ten minste vijf glazen alcohol drinken bij één gelegenheid.

Binge drinken (afgelopen 4 weken)

	Gemeente	Regio
Klas 2	5%	9%
Klas 4	17%	33%

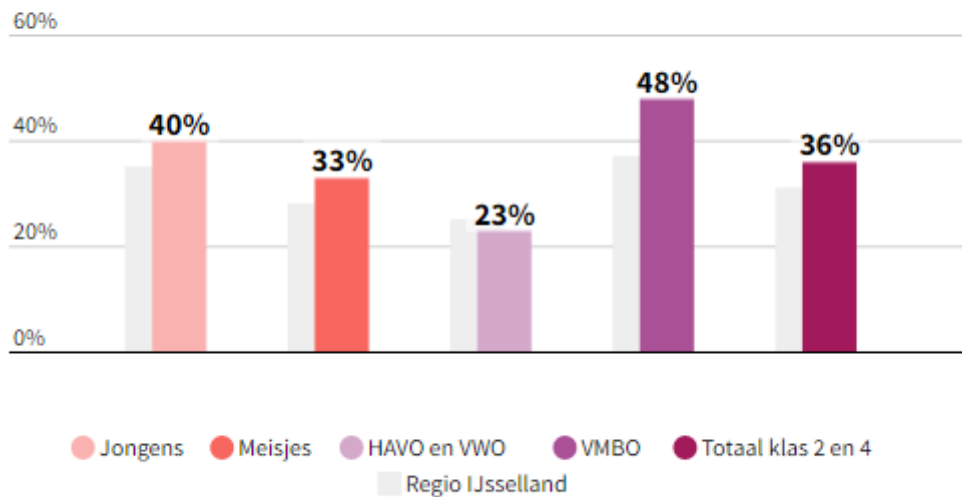
Heeft afgelopen 4 weken alcohol gedronken

In Dalfsen hebben meer jongeren ooit een heel glas alcohol gedronken dan gemiddeld in regio IJsselland. Vooral bij jongeren op het VMBO is het een stuk meer: 48% Dalfsen, 38% regio IJsselland). Alleen bij jongeren op de HAVO en VWO is het iets lager.

Ooit heel glas alcohol gedronken

Dalfsen

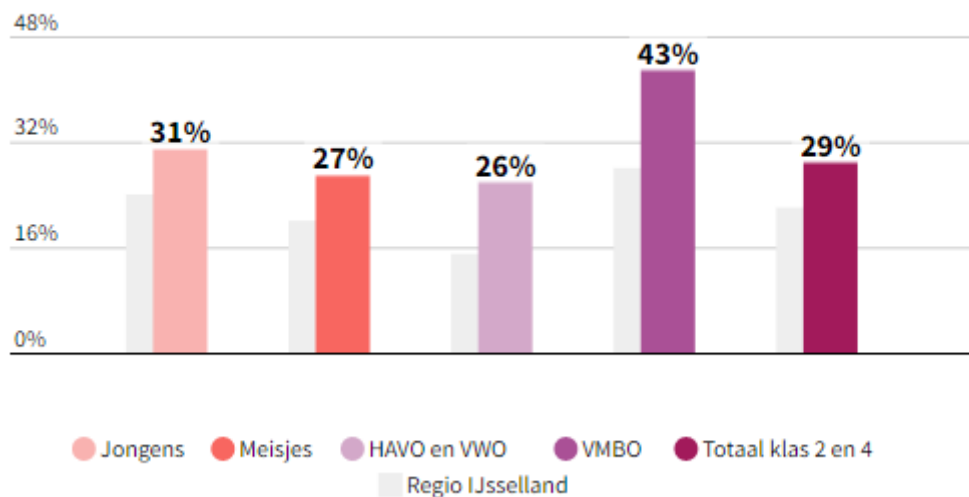

Bron: Jongerenmonitor | 2021

In Dalfsen zijn er ook meer jongeren die bingedrinken dan gemiddeld in regio IJsselland. Vooral bij jongeren op het VMBO zijn het er meer: 43% Dalfsen, 30% regio IJsselland.

Binge drinken

Dalfsen

meerdere bronnen | 2021

1.3 Naleving

Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens

Met nalevingsonderzoek wordt onderzocht in hoeverre de leeftijdsgrens voor alcohol wordt nageleefd door de verschillende alcoholverstrekkers.

Landelijk

Als minderjarigen aan drank willen komen is dat nog steeds gemakkelijk in Nederland. Tussen 2018 (37,7%) en 2020 (37,9%) is de totale naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop niet veranderd (Bureau Objectief, 2020). Bij de afzonderlijke verkooppunten zijn wel veranderingen te zien, soms ten goede zoals bij cafetaria's, horecagelegenheden en webshops. Bij supermarkten en slijterijen is de naleving echter gedaald.

Naleving leeftijdsgrens door verkooppunten in %		
	2018	2020
Supermarkten	68,9	58,1
Slijterijen	73,3	66,3
Avondwinkels	34,7	41,0
Cafetaria's	20,7	29,8
Horecagelegenheden	17,5	29,0
Sportkantines	20,2	23,9
Thuisbezorgkanalen	9,5	12,4
Webshops	2,2	8,8

Dalfsen

Nalevingsonderzoek op basis van mysteryshopping is in onze gemeente de laatste jaren niet meer uitgevoerd. Uit het mysteryshop onderzoek dat eind 2014 in Dalfsen is uitgevoerd blijkt dat de horeca en supermarkten in Dalfsen de leeftijdscontrole beter naleven dan het landelijk gemiddelde. De paracommercie daarentegen deed het aanmerkelijk slechter: de leeftijd van aankopers bij (sport)verenigingen werd nagenoeg niet gecheckt. Overigens komt het in alle branches voor dat jongeren waarvan de ID is gecheckt en die -18 zijn, toch gewoon alcohol kunnen kopen. Dit willen we verbeteren. Hoe de cijfers vandaag de dag in Dalfsen zijn is niet helder, maar de verwachting is dat dit niet afwijkt van het landelijke beeld.

Naast het specifieke mysteryshoponderzoek uit 2014 is er ook regulier toezicht geweest op de Alcoholwet (voorheen Drank- en horecawet). Dit is na de overheveling van toezicht van het Rijk naar gemeenten (2013) eerst gedaan door een toezichthouders van de RUD IJsselland (voorloper van de Omgevingsdienst) en in de jaren 2017-2019 door een ingehuurde marktpartij. Mede als gevolg van de coronacrisis is in de jaren 2020-2022 niets gecontroleerd en zijn we nu weer bezig om het toezicht op te starten (zie ook § 3.2) via een externe partij.

Nalevingsonderzoek dronkenschap en doorschenken

Nalevingsonderzoek doorschenken geeft een beeld van de mate waarin aan personen onder invloed alcohol wordt geschonken in de (paracommerciële) horeca. In dit geval worden acteurs ingezet die toetsen in hoeverre het barpersoneel zich aan de wet houdt en hoe het barpersoneel omgaat met dronken klanten in hun gelegenheid. Er is geen landelijk onderzoek gedaan naar doorschenken bij dronkenschap. Ook in Dalfsen is geen doorschenkonderzoek uitgevoerd. Wel zijn er enkele regionale onderzoeken waaruit blijkt dat de wettelijke bepalingen over doorschenken niet goed worden nageleefd. Horecapersoneel blijkt het lastig te vinden om dronkenschap te herkennen en om daar aansluitend op te acteren (Nijkamp e.a., 2020).

1.4. Informatie van samenwerkingspartners

Naast onderzoek leveren kennis, ervaringen en registraties van samenwerkingspartners in de gemeente informatie op over de stand van zaken met betrekking tot de naleving van de alcoholwetgeving.

Evaluatie preventie- en handavingsplan 2018-2022

Als onderdeel van de probleemanalyse worden regelmatig, ter aanvulling op de bovengenoemde onderzoeken, samenwerkingspartners geraadpleegd die zicht hebben op alcoholgebruik onder jongeren en jongvolwassenen. Dit zijn bijvoorbeeld de politie, jongerenwerk, verslavingszorg en de Alcoholwet boa's. Deze partners zijn in 2022 via een evaluatiebijeenkomst gevraagd aan te geven wat zij als de belangrijkste problemen met betrekking tot alcohol en de naleving van de wetgeving zien. Met deze kerngroep preventie- en handavingsplan zijn de uitvoering en de resultaten van het preventie- en handavingsplan 2018-2022 geëvalueerd. Dit leverde de volgende aandachtspunten op voor de komende periode:

- Plan meer levend houden door een apart jaarplan met activiteiten.
- Verbinden met andere thema's, zoals gezondheid, drugs, overlast. In Lemelerveld is bijv. het Pubercafé waarbij allerlei problemen uit deze doelgroep worden besproken.
- Voorlichting/acties ook richten op ouders, via de ouders bereik je de jongere.
- Bij sportclubs kijken hoe het thema kan aansluiten, bijvoorbeeld bij gezonde kantine.

2. Ambitie en doelstellingen

2.1. Ambitie

De gemeente streeft ernaar dat haar jonge inwoners gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Alcohol hoort daar niet bij, in elk geval niet tot het 18e jaar. Voor (jong)volwassenen adviseert de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2015) zowel mannen als vrouwen om geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één standaardglas alcohol per dag¹. Een sociale en fysieke omgeving die uitnodigt en stimuleert tot het gewenste gedrag is ondersteunend aan deze ambitie. Daarom zetten wij in op een adequate naleving van de Alcoholwet, het versterken van de sociale omgeving rondom jongeren en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert. Het drinken van (veel) alcohol zit ook in de cultuur van de gemeente. Dit maakt het moeilijk om verandering te krijgen in het drinkgedrag van inwoners. Daarbij is het belangrijk te realiseren dat een cultuurverandering niet zomaar gerealiseerd wordt, maar een kwestie is van langdurige inzet.

Artikel 43a van de Alcoholwet schrijft voor dat een preventie- en handhavingsplan dient aan te geven wat de doelstellingen van het beleid zijn. Op basis van de Alcoholwet formuleren wij de volgende hoofddoelstellingen:

- *Afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder de 18 jaar*
- *Afname van dronkenschap en de schadelijke gevolgen van excessief alcoholgebruik (met name tijdens uitgaansavonden in het publieke domein)*

Deze algemene beleidsdoelstellingen concretiseren wij hieronder op basis van de probleemanalyse, met aandacht voor gebruik onder jongeren en voor de setting waarin jongeren drinken.

2.2. Doelstellingen afname gebruik

Op basis van de probleemanalyse formuleert de gemeente doelstellingen voor de afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik.

- Er wordt meer verantwoord omgegaan met alcoholgebruik.
- Minder (overmatig) drankgebruik door volwassenen.
- Volwassenen zijn zich bewust van het voorbeeldgedrag dat zij hebben t.o.v. jongeren.
- Afname van alcoholgebruik onder jongeren.

Om dit te kunnen bereiken is het vooral belangrijk:

- Toename van de bekendheid met risico's van alcohol bij alle doelgroepen.
- Bewustwording te creëren bij volwassenen over de schade van alcoholgebruik door jongeren en het voorbeeldgedrag dat zij hebben.
- Bekendheid bij ouders over de invloed die ze hebben op het alcoholgebruik van hun kind.

¹ Een standaardglas is: 250 ml bier, 100 ml wijn of 35 ml jenever (Gezondheidsraad, 2015).

2.3. Doelstellingen verbeterde naleving

Naleving Leeftijdsgrens

De doelstellingen van de gemeente met betrekking tot de naleving van de leeftijdsgrens zijn afgeleid van de probleemanalyse en de ambities van het Nationaal Preventieakkoord. De ambitie van het Nationaal Preventieakkoord is om in 2030 100% naleving van de leeftijdsgrens te realiseren. Dit is uitermate ambitieus. Toch gaan we hier als gemeente vooralsnog ook vanuit. Hierbij wordt opgemerkt het spoor van handhaving hier lokaal nog op een hoger plan getild moet worden. Na een aantal jaren van stilstand zal dit in 2023 weer actief opgepakt worden (zie § 3.2).

Naleving verbod op doorschenken bij dronkenschap

Voor de naleving van het verbod op doorschenken aan personen tussen de 18 en 25 jaar in kennelijke staat van dronkenschap zijn geen landelijke cijfers beschikbaar. Ook is er met betrekking tot het voorkomen van dronkenschap geen kwantitatieve ambitie geformuleerd in het Nationaal Preventieakkoord. Wel stellen de VNG en verstrekkers in het Preventieakkoord gezamenlijk vast dat er meer aandacht moet komen voor het tegengaan van dronkenschap.

2.4. Overige doelstellingen

Op basis van de lokale context en beschikbare lokale cijfers voegen wij nog de volgende doelstellingen toe:

- Afname van wederverstrekking
- Vermindering van het aantal alcohol gerelateerde problemen in bepaalde gebieden of op bepaalde tijdstippen (op basis van politieregistraties of registraties door boa's)

De uitgangspunten en ambities van Dalfsen voor toezicht en handhaving zijn:

- Naleving van de normen uit de Alcoholwet en het behouden/verhogen van naleefniveau van regels door doelgroepen.
- Bedrijven en burgers zijn in eerste aanleg zelf verantwoordelijk voor regelnaleving, zoveel mogelijk zelfregulering toepassen.
- Er wordt eerst ingezet op het preventieve spoor, toezicht en handhaving wordt ingezet om regelnaleving te verbeteren.
- Waar nodig treedt de gemeente bij niet-naleving consequent en hard op. Wie niet mee wil werken aan eigen verantwoordelijkheid en zelfregulering, moet voelen. Daarom: lik op stuk beleid hanteren.
- Verdere professionalisering van toezicht en handhaving, versterken van de ontwikkelcyclus.

3. Activiteiten

Dit hoofdstuk bevat de aanpakken en interventies die de gemeente ter beschikking staan om de doelstellingen te realiseren op het gebied van regelgeving (3.1.), toezicht en handhaving (3.2.) en educatie en bewustwording (3.3.). In paragraaf 3.4. is beschreven hoe regelgeving, toezicht en educatie in samenhang ingezet worden om de doelstellingen te behalen.

3.1. Regelgeving

Het overgrote deel van de regelgeving op het gebied van alcohol is vastgelegd in de Alcoholwet. De Alcoholwet is primair een volksgezondheidswet met als doel om, met name onder jongeren, gezondheidsschade door alcoholgebruik te voorkomen. Daarnaast stelt de Alcoholwet ook als doel om alcohol gerelateerde verstoringen van de openbare orde terug te dringen. De Alcoholwet geeft invulling aan beide doelstellingen door onder andere beperkingen te stellen aan de beschikbaarheid van alcohol. Zo mag er bijvoorbeeld niet worden verstrekt aan een jongere als niet is vastgesteld dat hij of zij 18 jaar of ouder is en de aanwezigheid van dronken personen is niet toegestaan in een horecagelegenheid of slijterij. Daarnaast sluit de wet ook bepaalde verkooppunten uit van het schenken en/of verstrekken van alcohol voor elders dan ter plaatse en is prijsstunten door de detailhandel aan banden gelegd. Deze bepalingen vormen samen de preventieve kern van de Alcoholwet.

Aanvullend op deze bepalingen kent de Alcoholwet een aantal verordenende bevoegdheden en heeft de burgemeester aanvullende mogelijkheden om de beschikbaarheid van alcohol te beperken. In het licht van de hoofdthema's uit dit preventie- en handavingsplan (leeftijdsgrens, dronkenschap) hebben de volgende aanvullende maatregelen een expliciete meerwaarde in het terugdringen van alcohol gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde:

- Beperken happy hours
- Voorwaarden stellen aan alcoholverstrekking evenementen
- Beperken schenktijden paracommercie
- Beperken alcoholverkoop in alcoholoverlastgebied

Beperken happy hours

In artikel 25D van de Alcoholwet is een verordenende bevoegdheid opgenomen waarmee gemeenten ter bescherming van de volksgezondheid of in het belang van de openbare orde happy hours kunnen beperken. Met deze bevoegdheid kunnen de meest excessieve acties (meer dan 40% korting) worden verboden. Onderzoek (Meier e.a., 2008) laat zien dat de prijs van alcohol een belangrijke voorspeller is voor gebruik en dat met prijsinterventies gebruik kan worden beïnvloed. Het verhogen van alcoholprijzen heeft specifiek impact op mensen die veel alcohol consumeren. Het beperken van mogelijkheden om met prijzen voor alcoholhoudende dranken te stunten is daarmee een geschikt instrument om de stevige consumptie in het uitgaansleven te beperken en dronkenschap te voorkomen. Wij hebben daarom de volgende bepaling vastgelegd in artikel 2.34f van de APV.

Het is verboden in een horecalokaleiteit of op een terras bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik ter plaatse tegen een prijs die voor een periode van 24 uur of korter lager is dan 60% van de prijs die daar gewoonlijk wordt gevraagd.

Voorwaarden stellen aan evenementen

Artikel 35 lid 2 van de Alcoholwet biedt burgemeesters de mogelijkheid om voorwaarden te stellen aan het verlenen van een ontheffing ten tijde van bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard, zoals

evenementen en buurtfeesten. Er kunnen bijvoorbeeld voorwaarden worden gesteld aan de manier waarop de verantwoorde verstrekking wordt ingericht. Artikel 35 gaat uitdrukkelijk alleen om verstrekking van zwak-alcoholhoudende dranken voor gebruik ter plaatse.

Landelijk en lokaal onderzoek laat zien dat de naleving van de leeftijdsgrens voor alcohol en het doorschenken in diverse sectoren voor verbetering vatbaar is (Bureau Objectief, 2020; Bureau Objectief, 2018; Bureau Objectief, 2017). Op evenementen is de naleving van zowel de leeftijdsgrens als dronkenschap vaak ingewikkelder dan in de horeca. Factoren als schaalgrootte, tijdelijke personeelskrachten en het gebrek aan een structurele controlesystematiek bemoeilijken de naleving van de wetgeving.

Beperken schenktijden paracommercie

Artikel 4 van de Alcoholwet bepaalt dat bij gemeentelijke verordening regels worden gesteld waaraan paracommerciële rechtspersonen zich moeten houden bij de verstrekking van alcoholhoudende drank. Dit ter voorkoming van oneerlijke mededinging. Het vastleggen van de schenktijden in de paracommercie is één van deze verplichte regels. Onderzoek laat zien dat het beperken van schenktijden de alcoholconsumptie en daaraan gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen voor de openbare orde vermindert (Babor e.a., 2010). Daarnaast is het niet wenselijk dat jeugd tijdens sportieve, culturele of andere activiteiten geconfronteerd wordt met (overmatig) alcoholgebruik van volwassenen. Onderzoek laat zien dat zien drinken doet drinken (Smit e.a., 2020). De gemeente heeft daarom in artikel 2.34b van de APV de volgende, beperkte schenktijden vastgelegd voor paracommerciële instellingen.

	Dagen	Tijdstippen
paracommerciële rechtspersoon gericht op zorg, welzijn en/of wonen voor ouderen	Maandag t/m zondag	10.00 uur tot 23.00 uur
paracommerciële rechtspersoon ²	Maandag t/m vrijdag	19.00 uur tot 24.00 uur
	Zaterdag, zon- en feestdagen	12.00 tot 19.00 uur

Beperken alcoholverkoop in overlastgebied

In artikel 25F van de Alcoholwet is een verordenende bevoegdheid opgenomen waarmee gemeenten in geval van ernstige aantasting van de openbare orde, de leefomgeving of de volksgezondheid een gebied kan aanwijzen als alcoholoverlastgebied. Met deze bevoegdheid kan de gemeente in alcoholoverlastgebieden de verkoop van alcoholhoudende dranken in detailhandel verbieden of beperken en vergunningen weigeren. Onderzoek laat zien dat het beperken van verkooptijden de alcoholconsumptie en daaraan gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen voor de openbare orde vermindert (Babor e.a., 2010). Het beperken van de verkoop van alcohol is daarmee een geschikt instrument om de stevige consumptie en daarmee gepaard gaande overlast in dergelijke gebieden te verminderen. De gemeente heeft hiervoor geen bepalingen vastgelegd, omdat er geen specifieke overlastgebieden in de gemeente zijn.

² een rechtspersoon niet zijnde een naamloze vennootschap of besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die zich naast activiteiten van recreatieve, sportieve, sociaal-culturele, educatieve, levensbeschouwelijke of godsdienstige aard richt op de exploitatie in eigen beheer van een horecabedrijf;

3.2. Toezicht en handhaving

De Alcoholwet heeft zowel een gezondheids- als een openbare orde en veiligheidsperspectief. Het doel van de gemeente is om door middel van naleving van de wet bij te dragen aan het voorkomen van gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde. Sinds 1 januari 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wet en heeft daarmee een belangrijk instrument in handen. Onderzoek laat zien dat handhaving noodzakelijk is om het gewenste effect te bereiken van maatregelen zoals de leeftijdsgrens voor alcohol en het verbod op doorschenken (Babor e.a., 2010).

Handhavingsprioriteiten

De focus van het toezicht ligt op de leeftijdsgrens, en het beheersen van de beschikbaarheid. Het betreft de volgende bepalingen:

1. Leeftijdsgrens 18 jaar

- a. Artikel 20, lid 1 Alcoholwet. Oftewel het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Eveneens wordt begrepen het verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van 18 jaar of ouder, welke kennelijk bestemd is voor een persoon van wie de leeftijd niet is vastgesteld.
- b. Artikel 45 Alcoholwet. Het verbod op het aanwezig hebben van alcohol onder de 18 jaar op voor publiek toegankelijke plaatsen.
- c. Artikel 45a, lid 1 Alcoholwet. Het verbod voor volwassenen om op publiek toegankelijke plaatsen anders dan bedrijfsmatig alcohol te verstrekken aan een persoon die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, ook bekend als wederverstrekking

2. Beheersen beschikbaarheid/voorkomen blurring

- a. Art. 25 lid 1 van de Alcoholwet. Verbod op het aanwezig hebben van alcoholhoudende drank in een voor het publiek (niet) toegankelijke ruimte, niet zijnde een slijtersbedrijf, horecabedrijf of een ruimte waarin rechtmatig alcohol aan particulieren wordt verstrekt voor gebruik elders dan ter plaatse.
- b. Art. 25 lid 2 van de Alcoholwet. Verbod op het toelaten dat alcoholhoudende drank wordt genuttigd in een voor het publiek toegankelijke ruimte, niet zijnde een horecabedrijf of het laten proeven in een slijtersbedrijf op verzoek van een klant.

Controles

Risicogestuurd toezicht

De toezichtcapaciteit van de gemeente wordt zo efficiënt mogelijk ingezet. Risicogestuurd toezicht vormt daarbij het uitgangspunt. Deze score is gebaseerd op het type bedrijf, risico's voor de omgeving, meldingen, naleving en gedrag van de ondernemer. Bedrijven met nagenoeg geen risico worden minder gecontroleerd. Bedrijven met een hogere risicoscore worden vaker gecontroleerd. Deze systematiek is nu niet aanwezig en zal gedurende de komende jaren opgezet worden.

De toezichthouder heeft te maken met twee vormen van toezicht: basiscontroles en specifieke controles.

Basiscontroles

Onder basiscontroles vallen de controles op horeca-inrichtingen en evenementen en richt zich dus op regels voor de drankverstrekkende inrichtingen (horeca, paracommerciële horeca, slijterijen, supermarkten, cafetaria's) en evenementen waar alcoholhoudende drank wordt verstrekt. Daarbij gaat het vooral over de aanwezigheid en actualiteit van de vergunning of ontheffing en het voldoen aan de voorschriften. Tijdens de controle licht de BOA de Drank- en Horecaverunning- en de daarmee samenhangende voorschriften door aan de hand van een voorafgaand vastgestelde vragenlijst. Deze controles vinden vaak overdag plaats en er is direct contact met de drankverstrekker, waardoor ook voorlichtings- en bewustwordingsinstrumenten zijn in te zetten. Deze basiscontroles worden uitgevoerd door eigen BOA's.

Leeftijdsgrenzen

Onder de specifieke controles valt de controle op de leeftijdsgrenzen. Leeftijdsgrenzeninspecties bij drankverstrekkers richt zich op het controleren van verstrekking van zwak alcoholhoudende drank aan een jongere onder de 18 jaar, of van sterk alcoholhoudende drank aan een jongere onder de 18 jaar. Dit is in 3 terreinen te verdelen:

- Leeftijdgrenscontrole, gebruik ter plaatse (bijv. café, restaurant)
- Leeftijdgrenscontrole, gebruik elders dan ter plaatse (o.a. supermarkt)
- Leeftijdgrenscontrole, bij evenementen

Voor deze controles gaat de gemeente gebruik maken van een extern bureau. Omdat een groot deel van de controles 's avonds en 's nachts in het weekeinde zullen plaatsvinden, moet i.v.m. veiligheid in tweetallen worden gewerkt. Dit legt een onevenredig grote druk op de eigen formatie voor toezicht. Bovendien is het niet wenselijk om deze taak met eigen formatie uit te voeren i.v.m. het niet herkenbaar moeten zijn van de toezichthouders/boa's. Een aanbesteding voor inzet van externe boa's is recent gestart en de uitvoering start in 2023.

Voor de controles op de leeftijdsgrens via het externe bureau zetten we de testkopermethode in. Bij de testkopermethode worden jongeren (minderjarig of meerderjarig) die niet onmiskenbaar 18 jaar of ouder zijn, ingezet om te constateren of de leeftijd goed wordt vastgesteld en of er al dan niet aan hen alcohol wordt verkocht of verstrekt. De boa neemt de testkoper(s) mee en laat deze een aankoop poging doen. De boa observeert de aankoop poging en wanneer hij of zij constateert dat de leeftijd niet op de juiste manier wordt vastgesteld, wordt handhavend opgetreden volgens de sanctiestrategie. De werkwijze is gebaseerd op het landelijke testkoper protocol (Bureau Objectief, 2022)

Er is een inventarisatie van alle verkooppunten van alcohol. Het is niet mogelijk om alle locaties te controleren (horeca, supermarkten, slijterijen, sportkantines, evenementen, cafetaria's). Daarom zal jaarlijks een selectie worden gemaakt van de te controleren locaties.

Sanctiestrategie

Voor de opbouw van de sanctiestrategie is zowel het gezondheidsperspectief als het openbare orde en veiligheidsperspectief van de Alcoholwet leidend. Op basis hiervan zijn de bepalingen uit de Alcoholwet ingedeeld in drie risico-categorieën:

Categorie A	Overtredingen van bepalingen in deze categorie zijn van minder ernstige aard. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om administratieve vereisten.
Categorie B	Overtredingen van bepalingen in deze categorie zijn ernstige overtredingen, maar er is geen sprake van een acute (gevaar)situatie.
Categorie C	Overtredingen van bepalingen in deze categorie zijn ernstige overtredingen, die direct van invloed zijn op de gezondheid (van jongeren) en/of openbare orde.

Bij iedere categorie hoort een bepaald sanctiestappenplan. Dat wil zeggen dat elke categorie een eigen sanctieopbouw (1e, 2e, 3e overtreding) heeft, waarbij de overtredingen van bepalingen in een hogere categorie zwaarder bestraft worden. Kortom, op overtredingen die direct van invloed zijn op de gezondheid of de openbare orde (zoals de leeftijdsgrens en dronkenschap) wordt zwaarder ingezet dan administratieve overtredingen. Het sanctiestappenplan en de categorisering per artikel is opgenomen in het Handhavings- en sanctiebeleid Drank- en Horecawet gemeente Dalfsen. Deze moet nog geactualiseerd worden n.a.v. inwerkingtreding van de Alcoholwet.

De gemeente biedt de partners in de samenleving de ruimte. In die gevallen waarin een degelijk eigen beleid wordt gevoerd en nageleefd kan worden afgezien van actief toezicht door de gemeente en hoeft toezicht alleen dan plaats te vinden wanneer signalen (intern of extern) daartoe aanleiding geven. Ondernemers moeten in de eerste plaats zelf het toezicht op zich nemen. Daarnaast kan steekproefsgewijs worden vastgesteld of betrokkenen zich aan de regels houden. Is dat niet het geval, dan kan verhoogd toezicht worden ingesteld en kan snel worden opgetreden bij volharding, waarbij direct een boete wordt opgelegd. Bij high trust hoort ook high penalty. Op deze manier kan toezicht en handhaving effectief worden ingezet en dient het als sluitstuk van het algehele alcoholbeleid.

Toezicht door horeca en eigen verantwoordelijkheid

De gemeente kan niet alles zelf (laten) controleren. Er is ook een grote rol weggelegd voor de horeca zelf. Zij hebben een eigen verantwoordelijkheid om de regels na te leven. Het kan bij o.a. evenementen lastig zijn om toezicht te houden op alcoholverstrekking aan de vele bezoekers. Als er honderden of zelfs duizenden mensen aanwezig zijn is het moeilijk om alles in de gaten te houden. De gemeente kan en zal hierbij ondersteunen door informatieverstrekking, samen in overleg te gaan hoe dit met beste opgepakt kan worden, etc. Mede met het oog op de toezicht- en handhavingstaak die bij de gemeenten is gelegd, willen wij in gesprek blijven met de alcoholverstrekkers (horecaondernemers, besturen van sportverenigingen, eigenaren van supermarkten) over het verstrekken van alcohol aan jongeren onder de 18 en over het 'doorschenken' wanneer jongeren (18+) al duidelijk een slok teveel op hebben.

Een bijzondere doelgroep zijn de evenementen. Daarbij proberen wij aan de voorkant al veelvuldig in contact te komen en te helpen met informatieverstrekking over de alcoholregels. De afgelopen jaren zijn bijvoorbeeld enkele informatieavonden gehouden voor evenementenorganisatoren. Doel van deze avond was informatie brengen en informatie halen. Er waren sessies verzorgd door politie, brandweer en vergunningverlening. Verder waren er informatiestandjes van maatschappelijke ontwikkeling (alcoholmatiging, NIX18) en Cultuur (subsidiemogelijkheden). Tussendoor was er gelegenheid om met elkaar (evenementenorganisatoren) en medewerkers politie, brandweer en gemeente van gedachten te wisselen. In 2023 wordt deze avond herhaald, na een aantal geannuleerde jaren i.v.m. de coronapandemie, met de intentie om dit vervolgens jaarlijks te blijven doen.

3.3. Educatie en communicatie

In de omgeving van jongeren en jongvolwassenen staan drie doelgroepen centraal die invloed hebben op het alcoholgebruik:

- Alcoholverstrekkers
- Ouders
- Scholen

Deze doelgroepen hebben niet altijd voldoende kennis van de risico's van alcohol voor jongeren of zij weten niet hoe zij kunnen bijdragen aan het voorkomen van (problemen door) alcoholgebruik. Daarom vormen zowel bewustwording van de risico's als het bieden van handelingsperspectief een rode draad in de educatieve interventies die worden ingezet.

Alcoholverstrekkers

Verstrekkers van alcohol zijn verantwoordelijk voor de naleving van de Alcoholwet en aanvullende lokale regelgeving. Van hen wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals de verboden op wederverstrekking, het verbod op doorschenken bij dronkenschap en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, de vereniging of het evenement. Verschillende typen professionals zijn hierbij betrokken: bedrijfsleiders, filiaalmanagers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, et cetera.

Training

Belangrijk is vooral dat een alcoholverstrekker zich bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid en handelingsperspectief heeft, ook wanneer er weerstand is bij de klant. Om alcoholverstrekkers hierin te bekwalen zijn trainingsprogramma's ontwikkeld voor medewerkers van horeca, slijterijen, studentenverenigingen en sportverenigingen zoals de [e-learnings Voor Elkaar](#) over verantwoord alcohol verkopen. De regionale instellingen voor verslavingszorg kunnen een face to face trainingen verzorgen over dit onderwerp.

Daarnaast bestaat de face to face IVA (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) training voor barvrijwilligers. Voor deze training wordt een regionale trainer, bijvoorbeeld van de regionale instelling voor verslavingszorg ingezet. De bedrijfsleider in een horecaonderneming heeft een belangrijke rol in het motiveren en ondersteunen van personeel bij het naleven van de wetgeving. Deze leidinggevende moet daarom altijd een rol hebben in de trainingsopzet. Uit onderzoek is bovendien gebleken dat training van barpersoneel alleen effect heeft als deze is gekoppeld aan een adequate handhavingsstrategie (Babor e.a., 2010).

De gemeente stimuleert alcoholverstrekkers om het personeel een training verantwoord schenken te laten volgen. In de communicatie met de sportverenigingen wordt gesproken over een gezonde sportomgeving, alcoholgebruik, niet roken, gezonde kantine etc..

Onderwijs

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. De gemeente blijft in samenwerking met de GGD en Tactus, de instelling voor verslavingszorg, met de scholen in gesprek hoe zij aan alcoholpreventie kunnen werken.

Door de schoolomgeving en alle schoolgerelateerde activiteiten alcoholvrij te houden, ondersteunt het onderwijs NIX18 en de norm dat alcoholgebruik niet vanzelfsprekend is. Tactus bespreekt met de scholen of zij knelpunten ervaren bij de handhaving van de regels bij bijvoorbeeld bij schoolfeesten.

Ouders en de thuissituatie

Alcoholopvoeding

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Ze denken bovendien dat het gedrag van jongeren volledig wordt bepaald door vrienden en leeftijdsgenoten, terwijl ouders wel degelijk nog invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (van der Vorst e.a., 2006; Smeets e.a., 2019). De beschikbaarheid van alcohol in huis beperken en het stellen van regels zijn geschikte instrumenten om alcoholgebruik tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van ouders die geen duidelijke regels hebben afgesproken en geen leeftijdsgrens hebben gesteld voor het drinken van alcohol al op jongere leeftijd beginnen met drinken. Ze drinken bovendien vaker dan jongeren waarvan de ouders wel een leeftijdsgrens hebben gesteld. Naast het stellen van regels zijn andere beschermende factoren belangrijk: voorbeeldgedrag, een goede band tussen ouder en kind en een autoritatieve opvoedstijl. Bij een dergelijke opvoedstijl wordt het stellen van regels gekoppeld aan warmte en betrokkenheid. Een slechte ouder-kind relatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren. In het uitvoeringsplan worden activiteiten opgenomen met betrekking tot alcoholopvoeding.

Publiekscommunicatie

Draagvlak voor (handhaving van) alcoholbeleid is niet vanzelfsprekend onder burgers, ondernemers en andere professionals. Het draagvlak kan groeien als er meer begrip is voor de regels die er zijn rond verkoop en gebruik van alcohol. Dat vraagt kennis over alcohol en over de gevolgen van alcoholmisbruik bij het publiek. Publiekscampagnes lenen zich goed voor het vergroten van kennis en het ondersteunen van de norm dat alcohol er niet vanzelfsprekend bij hoort. Waar mogelijk wordt daarom aangesloten aan op campagnes als [NIX18](#), [Ik Pas](#), of [Zien drinken doet drinken](#). De gemeente is hierover steeds in overleg met de samenwerkingspartners.

3.4. Verbinding preventie en handhaving

Om het effect van afzonderlijke handhavings- of preventieve interventies te versterken worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. Daarnaast kiest de gemeente voor het inzetten van op wetenschappelijke inzichten gebaseerde integrale aanpakken.

4. Samenwerking, uitvoering en evaluatie

Bij het tot stand komen van het preventie- en handavingsplan zijn verschillende gemeentelijke afdelingen betrokken evenals externe samenwerkingspartners. De uitvoering vindt plaats binnen de samenwerking met verschillende partners binnen de domeinen gezondheid en veiligheid: GGD, verslavingspreventie, politie, onderwijs, jongerenwerk, sportorganisaties. De gemeente heeft een coördinerende en deels uitvoerende rol.

Kritisch evalueren is een belangrijk onderdeel van dit plan. Om de kwaliteit van onze aanpak hoog te houden en waar nodig tijdig bij te stellen, gebruikt de gemeente de volgende evaluatiecyclus:

- Elk jaar wordt in overleg met de samenwerkingspartners de uitvoeringsagenda geëvalueerd en wordt op basis van deze inzichten een uitvoeringsagenda voor het daaropvolgende jaar gemaakt. Waar nodig wordt de risicoanalyse herijkt.
- Elke twee jaar komen daarbij de nalevingscijfers uit nalevingsonderzoek leeftijdsgrens en doorschenken.
- Elke vier jaar vindt een uitgebreide evaluatie plaats op basis van beschikbaar onderzoek en input van samenwerkingspartners. Dit gebeurt zoveel mogelijk als onderdeel van de evaluatie van het preventiebeleid. Op basis van de evaluatie wordt gekeken in hoeverre het beleid de gewenste uitkomsten heeft opgeleverd en op welke punten het beleid bijgesteld dient te worden. Daarbij is het belangrijk te realiseren dat een cultuurverandering niet zomaar gerealiseerd wordt, maar een kwestie is van langdurige inzet.

Literatuur en bronnen

Expertisecentrum Alcohol (2020). *Dossier Alcohol en jongeren*. Utrecht: Trimbos-instituut. Geraadpleegd van expertisecentrumalcohol.nl, 26 november 2020.

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G. & Giesbrecht, N. (2010). *Alcohol: no ordinary commodity: Research and public policy*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Bureau Objectief (2017). Nalevingsonderzoek doorschenken gemeente Rotterdam 2017. Nijmegen: Bureau Objectief.

Bureau Objectief (2018). Nalevingsonderzoek doorschenken gemeente Utrecht 2018. Nijmegen: Bureau Objectief.

Bureau Objectief (2020). *Landelijk onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop aan minderjarigen in 2020*. Nijmegen: Bureau Objectief.

Bureau Objectief (2022). *Handreiking Toezicht Alcoholwet*. Geraadpleegd van <http://www.handreikingalcoholwet.nl/>, februari 2022.

Burton, R., Henn, C., Lavoie, D., O'Connor, R., Perkins, C., Sweeney, K., Greaves F., Ferguson B., Beynon C., Belloni A., Musto V, Marsden J. & Sheron, N. (2017). *A rapid evidence review of the effectiveness and cost-effectiveness of alcohol control policies: an English perspective*. The Lancet, 389(10078), 1558-1580.

Dorselaer, S. van, Beurs, D. de & Monshouwer, K. (2020). *Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2019*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Dorselaer, S. van, Tuithof M & Monshouwer, K. (2016). *Factsheet Peilstationsonderzoek. Ouders 2015. Ouders over het gebruik van tabak, alcohol, cannabis en internet door jongeren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Engels, R., Kleinjan, M. & Otten, R. (2013) *De rol van ouders bij alcoholgebruik van adolescenten: Stand van zaken*. Nijmegen: Behavioural Science Institute Radboud Universiteit Nijmegen

Gezondheidsraad (2015). *Richtlijnen goede voeding 2015*. 's-Gravenhage: Gezondheidsraad 24, 1–95.

Holder, H. D. (1998). *International research monographs in the addictions. Alcohol and the community: A systems approach to prevention*. New York, NY, US: Cambridge University Press.

Nationaal Preventieakkoord (2018). *Nationaal Preventieakkoord. Naar een gezonder Nederland*. 's-Gravenhage: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Paternotte, M. & Prooij, F. (2019). *Doelgroeponderzoek Plattelandsjongeren. Kwalitatief onderzoek naar alcoholgebruik onder plattelandsjongeren*. Amsterdam: Mare.

Meier, P. et al. (2008). *The independent review of the effects of alcohol pricing and promotion. Summary of Evidence to Accompany Report on Phase 1: Systematic Reviews*. United Kingdom: School of Health and Related Research, University of Sheffield, UK

Monshouwer, K. Miltenburg, C. van, Beek, R. van, Hollander, W. den, Schouten, F. Goor, M. van, ., & Laar M.W. van (2021). *Het grote uitgaansonderzoek 2020. Uitgaanspatronen, middelengebruik*

gezondheid en intentie tot stoppen of minderen onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen. Utrecht: Trimbos-instituut.

Nijkamp, L., Smeets, L., Greeff, J. de, Scholten, K. & Voorham, L. (2020). *Dronkenschap en doorschenken. De impact en aanpak van dronkenschap en doorschenken in het uitgaansleven*. Factsheet. Utrecht: Trimbos-instituut.

Onrust, S., Otten, R., Lammers, J. & Smit, F. (2016). *School-based programmes to reduce and prevent substance use in different age groups: What works for whom? Systematic review and meta-regression analysis*. *Clinical Psychology Review*, 44, 45-59.

Reynolds, R.I. (2003). *Building confidence in our communities*. London: London Drug Policy Forum.

Rombouts, M., Dorsselaer, S. van, Scheffers, T., Tuithof, M., Kleinjan, M. & Monshouwer, K. (2020a). *Jeugd en riskant gedrag 2019. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Rombouts, M., Visser, D., Onrust, S., Tuithof, M., Scheffers-Van Schayck, T., Simon, J., & Monshouwer, K. (2020b). *Preventie en gebruik van tabak, alcohol, cannabis en andere middelen onder jongeren met een licht verstandelijke beperking in het cluster 3-onderwijs. Kerngegevens uit het EXPLOREonderzoek 2019*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Smeets, L., Monshouwer, K. & Greeff, J. de. (2019). *De IJslandse aanpak van middelengebruik onder jongeren Een verkenning van de wetenschappelijke literatuur*. Utrecht: Trimbos-instituut

Smit, K., Monshouwer, K., Leeuwen, L. van, & Voogt, C. (2020) – *Zien drinken doet drinken. De invloed van de zichtbaarheid van alcohol in de sociale omgeving op kennis, opvattingen en gebruik van alcohol door jongeren*. Literatuuroverzicht. Utrecht: Trimbos-instituut.

Nationale Drug Monitor, editie 2022. Alcohol 11.2.2 Demografische kenmerken algemene bevolking - Nationale Drug Monitor. <https://www.nationaledrugmonitor.nl/alcohol-demografische-kenmerken-algemene-bevolking/>. Geraadpleegd op: 15 februari 2022. Trimbos-instituut, Utrecht & WODC, Den Haag

Van der Vorst, H., Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & Dekovic, M. (2006). *Parental attachment, parental control, and early development of alcohol use: A Longitudinal Study*. *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 20, No. 2, 107–116

Wagenaar, A.C., Toomey, T.L. & Erickson, D.J. (2005). *Complying with the minimum drinking age: effects of enforcement and training interventions*. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29, 2, 255-262